Dâr (Dâra Durmak, Dâra Çekilmek, Dârdan İndirme, Dâr Kurbanı)

Dr. Ahmet Kerim Gültekin
https://orcid.org/0000-0002-7169-7568 & ahmetkerim78@gmail.com

Yayımlanma Tarihi:
2 Temmuz 2025

İndirilme Tarihi:
19.11.2026

Önerilen Atıf: Gültekin, Ahmet Kerim (2025). Dâr (Dâra Durmak, Dâra Çekilmek, Dârdan İndirme, Dâr Kurbanı). Alevi Ansiklopedisi — ISIL: DE-4607. https://doi.org/10.68413/alevian siklopedisi.tv44r (Erişim Tarihi: 19.11.2026)

Alevi Ansiklopedisi, **Kütüphaneler ve İlgili Kuruluşlar için Uluslararası Standart Tanımlayıcı** kapsamında **ISIL: DE-4607** koduyla kayıtlıdır.

ISSN 3055-9928

ISIL URI /isil/DE-4607

LOBID
lobid.org/organisations/DE-4607

Permalink id.zdb-services.de/resource/organisations/DE-4607

Adres: Alevi Ansiklopedisi
Körnebachstr. 49-51, 44143 Dortmund

info@aleviansiklopedisi.com

Özet
Alevi inanç sisteminde Dâr kavramı, ritüel, etik, teoloji ve mitolojinin iç içe geçtiği çok katmanlı bir mikro merkezi temsil eder. Hem bireysel arınmanın hem de toplumsal hesaplaşmanın gerçekleştiği kutsal bir eşik işlevi gören Dâr, teslimiyet, ikrar, rızalık ve adalet gibi temel Alevi ilkelerini bünyesinde barındırır. Dâra Durmak, Dâra Çekilmek, Dârdan İndirme ve Dâr Kurbanı gibi ritüel uygulamalarla, hem yaşayan hem de ölen bireyler ve topluluk arasındaki bağ sürekli olarak yeniden tanımlanır. Kökleri Hallac-ı Mansur'un şehit edilmesine dayanan mitolojik önemiyle Dâr, yalnızca ritüel bir eylem değil, kutsal zamanın ve kozmik adaletin yeniden canlandırıldığı sembolik bir alan haline gelir. Hakikatle yüzleşmek, toplumsal dengeyi yeniden sağlamak ve manevi dönüşümü mümkün kılmak için ritüel bir sahne işlevi gören Dâr, Alevi toplumunun etik hafızasını ve ontolojik aidiyetini sabitler.

Anahtar Kelimeler: Dar, Dar Kurbanı, Dara Çekilmek, Dara Durmak, Dardan İndirme, Mansur Darı

Bir Mikro Merkez Olarak Dâr

Alevi inanç sistemi, semboller, mitler ve ritüellerden örülü çok katmanlı bir kozmolojidir. Bu kozmoloji içinde “dâr” kavramı, görünüşte sade bir ritüel pozisyonu gibi algılansa da, özünde kutsal merkezde olmanın bütün anlam katmanlarını yüklenmiş bir “mikro merkez” işlevi görür. Dâr, hem bireysel hem kolektif düzeyde inançsal, ahlaki ve kozmolojik boyutları içeren bir kavram olarak; mekânsal bir merkezden çok daha fazlasıdır.

Telif Hakkı © 2026 Alevi Ansiklopedisi ve yazar(lar)a aittir. Aksi belirtilmedikçe Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC-ND 4.0) kapsamında yayımlanmıştır. Her türlü kullanımda uygun atıf zorunludur. Ticari kullanım, değişiklik, çeviri veya yeniden yayın için Alevi Ansiklopedisi ve/veya yazar(lar)ın yazılı izni gereklidir.

Dâr'ın mikro-kozmik yapısı, Alevi cem ritüelinin merkezinde fiziksel olarak tanımlanan bir yerle sınırlı değildir; aynı zamanda bir bilinç hâlini, etik sorumluluk alanını ve teolojik bir hakikatin tecelli ettiği sahayı temsil eder. Bu merkez, bir tür "ritüel çekim alanı" gibi işlev görür; cem meclisinde her şey ona göre konumlanır ve düzenlenir. Katılımcılar, kendi konumlarını ve rollerini bu merkeze göre belirler. Burada dâr, kutsal olanla dünyevi olanın, bireysel olanla kolektif olanın, zahir olanla batın olanın kesişim noktası hâline gelir (Erdem 2021, 165-76).

Mekânsal düzlemde dâr meydanı, Kırklar Meydanı'nın kalbidir. Zaman düzleminde ise dâr, "mitik zamanın" yeniden yaşandığı ve güncelleştiği eşiktir. Bu yönüyle Eliade'nin "kutsal zamanın yeniden üretimi" ve "mitin ritüel tekrar yoluyla aktüelleştirilmesi" kavramlarıyla örtüşür. Her dâra duruş, bir bakıma tarih-üstü hakikatin ve kozmik adaletin yeniden yaşanması anlamına gelir. Birey özünü ortaya koyarken, aslında Zaman-üstü olanın mekânda ve anda zuhur etmesine vesile olur (Erdem 2021, 165-76).

Bu bağlamda dâr, yalnızca bir ritüel noktası değil; Alevi öğretisinin temel ilkeleri olan ikrar, rızalık, adalet, özgür irade ve hesaplaşma gibi kavramların hayat bulduğu kurucu bir eşiktir. Bu eşik, ne sadece simgesel ne de sadece fizikseldir; her ikisini aşan, "ontolojik merkez" olarak işleyen bir yapıdır.

Etimoloji ve Semantik Arka Plan

"Dâr" kelimesi, etimolojik olarak Arapça kökenlidir ve klasik anlamıyla "ev, konut, mesken" gibi kavramlara işaret eder. Ancak Farsçadaki kullanımı, bu anlamı genişletir ve dönüştürür: "idam sehpası" veya "darağacı" gibi daha dramatik ve kurban-merkezli çağrışımlar taşır. Bu iki anlam düzlemi -biri sığınak, diğeri ceza mekânı- Alevilikte özgün bir sentezle yeniden inşa edilmiştir. Çünkü Alevi ritüel pratiğinde "dâr", hem sığınma hem de hesaplaşma yeri olarak kavranır (Erdem 2021, 165-76).

Bu semantik çoğulluk, Alevi inanç sisteminin en belirgin

özelliklerinden biri olan çok katmanlılık ve sembolik yoğunluk ile uyumludur. Dâr, bir anlamda "görünmeyenin görüldüğü", "suskunluğun konuştuğu", "ben"in "biz"le birleştiği yerdir. Etimolojik olarak taşıdığı "ev" anlamı, cem içindeki birlik halini; "idam sehpası" anlamı ise öz-yargılama ve dönüşüm sürecini simgeler (Erdem 2021, 165-76).

Bu noktada, dâr kavramının Alevilikte bir teolojik-ritüel metafor olarak dönüştürüldüğünü söylemek mümkündür. Alevi öğretisinin temel ilkelerinden olan ikrar verme, özünü meydana koyma ve düşkünlük kurumu gibi yapılar, doğrudan bu metaforun somut tezahürleridir. Kişi dâra durduğunda, bir yandan "kendi evine dönmekte", diğer yandan "kendi hakikatinin önünde hesap vermektedir" (Korkmaz 2016).

Bu çift anlamlılık, aynı zamanda Alevi sözlü kültüründeki mitolojik göndermelerle de örtüşür. Örneğin Hallac-ı Mansur'un "Enel Hak" diyerek dara çekilmesi, Alevi belleğinde dâr kavramıyla özdeşleştirilmiştir. Böylece dâr yalnızca topluluğun düzenleyici bir aracı değil, aynı zamanda tanrısal hakikate yaklaşma ve aşk yolunda feda olma anının da sembolü hâline gelir.

Dâr Meydanı: Kozmik Mikro Merkez

Alevi cem pratiğinde en temel ibadet mekânı olan Kırklar Meydanı, evrenin sembolik temsili olarak örgütlenmiş bir mekânsal kurgudur. Bu yapının tam merkezinde konumlanan dâr, yalnızca fiziksel bir nokta değil; aynı zamanda kutsallığın tezahür ettiği, kozmik düzenin yeniden kurulduğu ve cemaatin manevî yapısının dengeye kavuştuğu ontolojik bir odaktır (Yaman & Erdemir 2006, 67-89).

Bu merkez, Eliade'nin kutsal mekân kuramında tanımladığı gibi, profan dünyanın düz çizgisel zamanından kopuşu ve "mitik zaman"a geçişi sağlayan bir eşiğe karşılık gelir. Cem ibadetinde dâra yönelmek, bu anlamda yalnızca mekânsal bir yönelme değil; bireyin kutsal zaman ve kutsal merkezle kurduğu doğrudan bir ilişkidir. Bu ilişkide dâr, axis mundi işlevi görür: yukarı âlem ile aşağı âlem, zahir ile batın, insan ile hakikat arasındaki köprüdür (Erdem 2021, 165-76).

Dâr meydanı, bu yönüyle yalnızca cem ibadetinin değil, Alevi evren tasavvurunun minyatür bir temsili olarak işler. Dâr'a yönelen her beden, bu mikro-kozmik merkezde evrensel düzenin ve manevî adaletin parçası olur. Fiziksel bedenin bu merkezdeki konumlanışı, ruhun içsel dönüşümünün mekânsal karşılığıdır.

Dâr'ın Teolojik ve Sembolik Anlamları

Dâr kavramı, Alevilikte yalnızca bir ibadet pozisyonu ya da mekânsal merkez olmanın ötesinde, bütün bir teolojik evreni temsil eder. Teolojik olarak dâr, bireyin Hakk önünde durduğu, özünü meydana koyduğu, niyaz ettiği, aynı zamanda rızalık aradığı bir noktadır. Bu hâliyle dâr, hem Tanrı'nın hem cemaatin hem de bireyin vicdanının buluştuğu bir sınır çizgisidir (Yaman & Erdemir 2006, 67-89).

Talip açısından dâr, bir teslimiyet anı olduğu kadar, kendilikle yüzleşme ve ahlaki sorumluluğu üstlenme alanıdır. Birey burada ne yalnızca "görülmek" ister, ne de yalnızca "affedilmek"; burada esas olan, hakikatin karşısında çıplak hâliyle durmak ve ikrar vermektir. Bu yönüyle dâr, bireyin kendi hakikatiyle cemaatin ortak hakikati arasında bağ kurduğu bir vicdan sahnesidir (Erdem 2021, 165-76).

Rehber, pir ya da mürşid gibi inanç önderleri açısından ise dâr, yolun adaletini sağlama, eşitlik ilkesini koruma ve hikmeti temsil etme sorumluluğunun icra edildiği yerdir. Dâr'a yöneltilen kişi, yalnızca bir birey değil, topluluğun bütününü etkileyen bir eylemin parçasıdır. Bu yönüyle dâr, Alevilikte adaletin ve sorumluluğun sembolik ve işlevsel birleşimidir. Aynı zamanda dâr, mitolojik anlatılarla da örülüdür. Hallac-ı Mansur'un dara çekilmesi ve "Enel Hak" sözü, Alevi belleğinde dâr'ın hakikate tanıklık etme ve bedel ödeme yönünü pekiştirir. Burada dâr, sadece hesap verme değil, gerekirse feda olma ve aşkın içinde yok olma alanıdır. Bu bağlamda dâr, aynı anda hem adaletin hem fedakârlığın hem de tecellînin mekânıdır (Yaman & Erdemir 2006, 67-89).

Dâr Etrafında Biçimlenen Bazı Ritüeller

Alevi inanç sistemi, ritüel aracılığıyla hem bireysel arınmayı

hem de toplumsal dengeyi sağlayan bütünlüklü bir yapı sunar. Bu yapının merkezinde yer alan dâr, yalnızca pasif bir mekânsal unsur değil; ritüelin hem başlangıç hem de sonuç noktası olan dinamik bir odaktır. Alevi ritüel pratiğinde dâr etrafında şekillenen uygulamalar, inancın adalet, rızalık, teslimiyet ve kolektif sorumluluk gibi kurucu ilkelerini işler hâle getirir:

Dâra Durmak: İkrarın Bedenleşmesi

"Dâra durmak", talibin ya da hizmet sahiplerinin cem ritüelinde inanç önderinin huzuruna belirli bir biçimde çıkmasını ve niyazda bulunmasını ifade eder. Ancak bu duruş, fiziksel bir konumlanmadan öte; bireyin kendi iç dünyasında hakikate yönelme hâlidir. Dâra duran kişi, hem kendi geçmişiyle hesaplaşır hem de "özünü meydana koyarak" topluluğun vicdanında yerini alır. Bu yönüyle dâr, Alevi öğretisinde içsel arınma (tezkiye), niyet açıklığı (ihlas) ve yola sadakat (ikrar) gibi ilkelerin ritüel bedene yansımasıdır.

Eliade'nin (1959) kutsal zamanın yeniden üretimi kavramıyla uyumlu olarak, dâra durma eylemi de zamansal bir kopuş ve yeniden başlangıç işlevi görür. Bu eylemle birlikte birey, profan varlığını geride bırakır ve yeniden doğuşu temsil eden kutsal bir zaman-mekâna geçer.

Dâra Çekilmek: Cemaat Adaletinin Tezahürü

Alevi yolunda bireyin yaşamı yalnızca kendisine ait bir mesele değil; toplulukla kurduğu ahlaki bağların alanıdır. "Dâra çekilmek", bireyin bu bağlara sadakati bakımından cem heyeti önünde sorgulanmasıdır. Bu sorgulama, modern anlamda cezalandırıcı bir mekanizma değil; tam tersine, bireyi yeniden yola dahil etme ve dönüşüme yöneltme pratiğidir. Ancak bazı durumlarda kişi düşkün ilan edilerek cemaatten geçici ya da kalıcı olarak dışlanabilir.

Bu uygulama, dârın adalet ve ahlaki dengeyi sağlama işlevinin bir parçasıdır. Dâra çekilmek, bireysel hatanın topluluk vicdanında açıklığa kavuşması, böylece hem bireyin

hem de cemaatin arınması anlamına gelir. Burada önemli olan, cezadan çok rızalık ilkesinin tesis edilmesidir.

Dârdan İndirme Cemi: Ölümde Rızalık ve Bağışlanma

Dâr ritüelleri yalnızca yaşayanları değil, ölmüş olanları da kapsar. "Dârdan indirme cemi", Hakk'a yürümüş bir canın arkasından yapılan ve onun cemaatle olan bağlarının huzur içinde çözülmesini sağlayan özel bir ritüeldir. Bu cemle birlikte, kişinin dünyada kalan borçları, kırgınlıkları ve hakkıyla ilgili meseleler açıklığa kavuşturulur. Amaç, bireyi rızalıkla uğurlamaktır. Eğer ölen kişi düşkün statüsündeyse, bu cem uygulanmaz; çünkü düşkünlük hali, ritüel rızalığın gerçekleşmesini engeller.

Bu ritüel, Alevi ölüm anlayışında ölümün son değil bir dönüşüm olduğunu ve bu dönüşümün cemaat onayıyla gerçekleşmesi gerektiğini gösterir. Dârdan indirme, ölümden sonra bile cemaatin kolektif hafızasında ahlaki dengeyi sürdürme pratiğidir.

Dâr Kurbanı: Musahiplikte Kolektif Yas ve Bağın Sürdürülmesi

Musahiplik, Alevilikte dünyevi ve uhrevi bir kardeşlik ilişkisidir. Bu ilişkinin bir tarafı Hakk'a yürüdüğünde, sağ kalan musahip tarafından kesilen "dâr kurbanı" ile hem musahiplik hakkı yerine getirilir hem de topluluğun bu kayba ortak olduğu ifade edilir. Bu kurban, bireysel bir yas değil, kolektif bir vedadır. Aynı zamanda ölen kişiyle dünya arasında kalan bağların kutsal biçimde çözülmesini sağlar (Korkmaz 2016).

Bu ritüel, Eliade'nin (1959) "kurban" kavramına dair analizleriyle de örtüşür: kurban, birey ile kutsal olan arasında yeni bir düzenin kurulmasını sağlar. Alevi dâr kurbanı da yalnızca ölümün değil, dönüşümün bir işaretidir. Bu ritüel, musahiplik bağının yalnızca dünyada değil, berzahta da devam ettiğini gösterir.
Ayrıca dâr kavramı etrafında oluşmuş zengin bir sözlük kümesi mevcuttur. Bu söz varlığı, Alevi sözlü kültürünün

ritüel merkezli yapısını yansıtır. Öne çıkan deyimler arasında "dâra durmak", "dâra çekmek", "dârında durmak", "dâr kaldırmak", "dârdan indirmek", "dâr-ı Mansur'dan geçmek" yer alır. Bu deyimler, hem ibadet pratiğini hem de toplumsal işleyişin inançsal boyutunu tanımlar.

Mitolojik ve Tasavvufi Arka Plan

Dâr kavramının Alevilikteki anlam derinliği, sadece ritüel ve toplumsal işlevleriyle sınırlı değildir. Aynı zamanda, Alevi mitolojisinin ve tasavvufi düşüncesinin iç içe geçmiş katmanları içinde anlam bulur. Bu bağlamda dâr meydanı, sembolik bir düzeyde, Hallac-ı Mansur'un hikâyesiyle özdeşleşmiş; tarihsel bir olay, mitsel bir anlatıya dönüştürülerek kutsal bir model hâline getirilmiştir. Hallac-ı Mansur'un "Enel Hak" (Ben Hakk'ım) sözüyle özdeşleşen yolculuğu, Alevi belleğinde bir hakikat uğruna can verme, yani feda ve teslimiyet anlatısına dönüşmüştür. Tarihsel olarak Mansur, 922 yılında Bağdat'ta "zındıklık" suçlamasıyla idam edilmiştir; ancak Alevi geleneğinde bu infaz, hakikatin zahiri güçler karşısında susturulamayacağını gösteren kutsal bir direnişin simgesidir. Dolayısıyla dâr, bu mitsel anlatının bedenleştiği bir mekân olarak şekillenir (Yaman & Erdemir 2006, 67-89).

Mansur'un dâra çekilmesi, sıradan bir cezalandırma değil; hakikat bilgisine ulaşmanın bedeli, ilahî bir aşkın dışavurumu ve içsel bir hakikatle özdeşleşmenin doruk noktasıdır. Bu anlamda dâr, "aşk ile Hakk'a ulaşanların sınandığı yer"dir. Alevi nefeslerinde sıkça geçen "Mansur dârına durdum" ifadesi, bu felsefenin ritüel dile dökülmüş hâlidir. Burada dâr, hem bir meydan, hem bir idam sehpası, hem de bir arınma alanıdır.

Tasavvufi olarak dâr, fenâ fillâh (Allah'ta yok oluş) ve bekâ billâh (Allah'ta varoluş) anlayışlarıyla da iç içe geçmiştir. Dâra durmak ya da dâra çekilmek, sadece dışsal bir duruş değil; nefsin yokluğu, benliğin erimesi ve hakikatin tecellisiyle mümkün olan bir içsel yolculuktur. Bu yönüyle dâr, bâtınî arınmanın ritüel sahnesi olarak karşımıza çıkar (Korkmaz 2016).

Alevi inanç sisteminde mitoloji, yalnızca geçmişte yaşanmış olayların aktarımı değil; bugünün ritüel yaşamına yön veren yaşayan anlatılar bütünüdür. Hallac'ın mitik anlatısı da bu bağlamda sürekli olarak yeniden üretilir. Cem ritüelinde bireyin dâra durması, Mansur'un izinden gitmeyi, özünü meydana koymayı ve "benlikten vazgeçerek hakikate teslim olmayı" simgeler. Dolayısıyla her dâr duruşu, Hallac'ın hikâyesinin çağdaş bir yankısıdır. Sonuç olarak, dâr, Alevilikte hem bir tarihsel hafıza mekânı hem de bir mistik yeniden doğuş alanıdır. Hallac-ı Mansur üzerinden şekillenen bu anlam, Alevi inanç sisteminin özünde yer alan adalet, teslimiyet, aşk ve ikrar gibi değerlerle bütünleşmiş, sözlü kültürde kuşaktan kuşağa aktarılmış ve ritüellerde canlı tutulmuştur.

Sosyolojik ve İşlevsel Anlamlar

Dâr ritüelleri, Alevi topluluklarında yalnızca kutsal olanla bireyin ilişkisini kurmakla kalmaz; aynı zamanda cemaatin iç düzenini, etik sistemini ve kolektif belleğini yeniden üreten temel toplumsal mekanizmalardan biri olarak işler. Bu ritüeller, bireysel davranışların topluluk normlarıyla uyumunu gözeten bir sosyal denetim alanı olarak işlev görürken, aynı zamanda ikrar, rızalık, musahiplik gibi ahlaki ilkelerin hayata geçirildiği sahnelerdir. Cem, dâr etrafında örgütlenen bu ritüel bütünlüğüyle, yalnızca bir ibadet alanı değil, aynı zamanda toplumsal aidiyetin pekiştirildiği, kuşaklar arası aktarımın sağlandığı, birey ile cemaat arasında karşılıklı sorumlulukların teyit edildiği canlı bir sosyo-kültürel formdur. Dâr, bu anlamda topluluğun etik hafızasının somutlandığı, sosyal ilişkilerin şeffaflık ve adalet temelinde düzenlendiği, rızalığın hem bireysel hem kolektif düzlemde kurucu değer olarak işlediği bir merkez olarak, Alevi toplum yapısının sürdürülebilirliğini sağlayan ritüel eksendir.

Sonuç

Dâr kavramı, Alevilikte çok katmanlı bir anlama sahip olup, hem sembolik temsil gücü hem de ritüel ve toplumsal işlevselliğiyle inanç sisteminin merkezî yapı taşlarından birini oluşturur. Bireyin Hakk huzurunda özünü ortaya

koyduğu, topluluğun adalet ilkeleri çerçevesinde düzenini tesis ettiği ve kolektif hafızanın ritüel aracılığıyla yeniden üretildiği bu mikro merkez, ikrar, teslimiyet, rızalık ve feda gibi temel Alevi kavramlarının somutlaştığı bir odak noktasıdır. Dâr, hem tarihsel sürekliliğin hem de toplumsal dönüşümün sahnesidir; geleneksel cem yapısındaki merkezi konumunu, günümüz cem evlerinin mimarisinde de koruyarak, inanç mekânlarının sembolik haritasında süreklilik ve anlam derinliği sağlar. Böylece dâr, geçmişten bugüne uzanan kutsal ve toplumsal bir merkez olarak, Alevi dünyasında yalnızca bir ritüel duruş değil, aynı zamanda bir ontolojik aidiyet ve hakikatle karşılaşma alanı olarak yaşamaya devam etmektedir.

Kaynakça & İleri Okumalar

Arslan, Mahmut. 2011. “Alevilikte ‘Dar’ ve ‘Kırklar Meclisi’ Kavramlarının Anlam Haritası.” *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi* 8 (2): 103-134.

Birdoğan, Nejat. 1995. *Alevi Kaynakları*. Ankara: Özge Yayınları.

Çubukçu, Hasan. 2014. “Alevilikte Dar Kavramının Tarihi Kökeni Üzerine.” *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 41: 225-242.

Erdem, Didem Gülçin. 2021. “Alevi İnanç Sisteminde Bir Mikro Merkez Olarak ‘Dâr’ Kavramının Etrafında Oluşan Anlam Alanı ve Ritüel Evreni.” *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 97: 165-176.

Eliade, Mircea. 1959. *The Sacred and the Profane: The Nature of Religion*. New York: Harcourt, Brace & World.

İlhan, Mehmet. 2012. “Alevi-Bektaşi Geleneğinde Dar ve Dar’a Durmak Kavramı.” *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 62: 151-166.

Kaplan, Mehmet. 2018. “Alevi İnancında İkrar, Dar ve Musahiplik.” *Uluslararası Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi* 17: 72-89.

Kehl-Bodrogi, Krisztina. 1992. *Syncretistic Religious Communities in the Near East: Collected Papers of the International Symposium "Alevism in Turkey and Comparable Syncretistic Religious Communities in the Near East in the Past and Present"*. Leiden: Brill.

Kılıç, Mehmet. 2020. *Aleviliğin Sır Kapısı: Dar ve İkrar*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Korkmaz, Esat. 2016. *Ansiklopedik Alevilik-Bektaşilik Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anahtar Kitaplar.

Melikoff, Irène. 1993. *Uyur İdik Uyardılar: Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları*. İstanbul: Cem Yayınları.

Noyan, Bedri. 1995. *Bektaşîlik Alevîlik Nedir?* İstanbul: Ant / Can Yayınları.

Ocak, Ahmet Yaşar. 1996. *Alevi ve Bektaşi İnançlarının İslam Öncesi Temelleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ocak, Ahmet Yaşar. 2002. *İslam-Türk İnançlarında Hızır Yahut Hızır-İlyas Kültü*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Ocak, Ahmet Yaşar. 2013. *Türk Sufiliğine Bakışlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Shankland, David. 2003. *The Alevis in Turkey: The Emergence of a Secular Islamic Tradition*. London: Routledge.

Tanyu, Hıfzı. 1968. *Türkiye'de Alevîlik ve Bektaşîlik*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.

Yaman, Ali, and Aykan Erdemir. 2006. *Alevism-Bektashism: A Brief Introduction*. Ankara: Rağbet Yayınları.

Yayıncı Notu: Bu yayında yer alan görüş, yorum ve veriler yalnızca ilgili yazar(lar)a aittir; Alevi Ansiklopedisi'nin, editörlerinin veya destekleyici kurumların görüşlerini zorunlu olarak yansıtmaz. Alevi Ansiklopedisi ve editörleri, içeriğin kullanımından doğabilecek sonuçlardan sorumlu değildir